

**IZVJEŠĆE O OSTVARENJU GODIŠNJEG PLANA
IMPLEMENTACIJE
STRATEGIJE RAZVOJA OPĆINE POSUŠJE za 2021. godinu**

Posušje, ožujak 2022. god

IZVRŠNI SAŽETAK

Strategija razvoja općine Posušje za razdoblje 2021 - 2027. godine (Strategija), nastala kao prilagođeni i revidirani tekst Strategije za razdoblje 2019-2023, je ključni strateško-planski dokument općine, koji treba poticati budući rast i razvoj zajednice. Strategija razvoja obuhvaća društvenu, ekonomsku i sferu zaštite životne sredine, poštujući prostorni plan općine. Strategija je izrađena kao okvir za definiranje zajedničkih ciljeva, poticanje lokalnih snaga, kao i odgovor na izazove budućeg razvoja općine i sveukupnog života u njoj. Strategija informira sveukupnu javnost i potencijalne ulagače o razvojnom putu općine i predstavlja temelj za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira podlogu za praćenje napretka te potiče suradnju i dogovor u planiranju različitih razina vlasti i društveno-ekonomskih partnera.

Strategija je izrađena od strane radnih tijela koje je imenovao načelnik općine, uz puno sudjelovanje predstavnika javnog, privatnog i nevladinog sektora.

Strategija razvoja općine Posušje za razdoblje 2021.-2027. godina prezentirana je putem procesa javnih konzultacija višim razinama vlasti i Partnerskoj grupi tijekom ožujka/travnja 2021. godine i usvojena je od strane Općinskog vijeća 10.06.2021. godine.

Za razliku od dosadašnjih izvješća o ostvarenju godišnjeg plana implementacije Strategije razvoja općine Posušje koji su kao parametre koristili sve podatke počevši od 2014. godine, ovo izvješće biti će prvo izvješće za novu strategiju 2021-2027.

Planom implementacije za 2021. godinu predviđeno je provođenje 50 projekta ukupne vrijednosti **2.703.210,00 KM**. U ovo Izvješće o ostvarenju godišnjeg plana implementacije Strategije razvoja općine Posušje za 2021. godinu uvrstiti će se i nekoliko realiziranih projekata, a koji nisu bili planirani Planom implementacije 2021-2023 kao npr.: „*Izgradnja kružnog toka kod nove OŠ fra Petra Bakule*“ U 2021. godini započeta je implementacija 33 projekata koji su projekti višegodišnjeg karaktera realizacije, dok su neki projekti iz ranijih godina nastavljeni u ovoj izvještajnoj 2021.godini. Postotak realizacije projekata u izvještajnoj godini je vrlo dobar (66%), unatoč otežavajućoj okolnosti zbog nedostatka vlastitih financijskih sredstava u okviru općinskog proračuna te pandemije COVID-19 koja je ostavila financijske gubitke u proračunu. Također, tijekom 2021. došlo je i do trajnog ukidanja poreza na potrošnju alkoholnih i bezalkoholnih pića od strane ŽZH, a što na razini Općine znači manje prihode u iznosu cca 150 tisuća KM. Kad je riječ o postotku realizacije on je zaista ohrabrujući budući kako je ranijih godina bio između 55 i 60 posto. U 2021. postotak je 66% te je zaista dobar uspjeh zato što vrijednost donatorskih sredstava iznosi 812.000,00 KM ili 43,83 % od ukupnog iznosa realiziranih projekata. Valja istaknuti kako je u 2021. godini zbog gore spomenute pandemije većina javnih poziva za donatorska sredstva bila prolongirana ili ih nikako nije bilo. Ukupna vrijednost u cijelosti ili djelomično implementiranih projekata je 1.852.440,00 KM, što je čak 68,53 % realizacije u odnosu na projektirani financijski okvir, a 56,17% od ovog iznosa realizirano je kroz proračun Općine, a ostalo iz vanjskih izvora.

U pogledu ključnih prioriteta i fokusa za prethodnu 2021. godinu, nastojalo se svim naporima raditi na završetku nove Osnovne škole fra Petar Bakula kao i kružnog toka kod škole. Tako je samo u 2021. godini u novu osnovnu školu i kružni tok uloženo skoro 800.000,00 KM. Nažalost, zbog velikih financijskih sredstava koje iziskuje škola kako bi se ista mogla pustiti u rad, nije se uspjelo do rujna

istu završiti kako bi djeca mogli pohađati nastavu u novoj zgradi. Pored škole, kao i zadnjih 5 godine radilo se na kanalizacijskom sustavu na području općine Posušje. Ovo je zasigurno financijski najzahtjevniji projekt koji se radi na području općine Posušje. U 2021. krenulo se s kanalizacijom od groblja Ričina kroz Zagrebačku ulicu prema samom gradu. Nažalost, zbog nezahvalnog terena radovi teku izuzetno sporo. Što se tiče financijskih sredstava u 2021. za kanalizaciju je utrošeno 193.630,00 (93.630,00 proračun + 100.000,00 donatori).

Prema Strategiji razvoja izvršenja strateških ciljeva su gotovo na sva tri strateška cilja. Tako je objektivna ocjena ispunjena strateških ciljeva 3,2 od ukupno 9 bodova što s obzirom na početak nove strategije predstavlja izuzetno dobru ocjenu, a u postocima realizacije strateških ciljeva to je 35,55%.

U pogledu utjecaja realizacije Strategije na stanje makro pokazatelja u općini, tijekom 2021. godine ne možemo kazati kako je došlo do nekih značajnijih pozitivnih pomaka kad su u pitanju zaposleni, ali je situacija svakako bolja nego „pandemijska 2020“. U 2021. godini Općina Posušje je kao i u 2020. godini objavila JAVNI POZIV za podnošenje prijave za poticajne mjere u poduzetništvu Općine Posušje. Zbog ovog poziva došlo je do povećanja broja novoregistriranih obrta. Na ovu mjeru valja stvoriti poveznicu i s mjerom koju je Načelnik općine donio 2018. godine, a koja se odnosi na oslobađanje plaćanja općinskih pristojbi pri registraciji obrta. Ista mjera usvojena je i u 2021. godini.

Kada je riječ o zaključcima i korektivnim mjerama u pogledu prethodne godine, najveće prepreke ili teškoće su se odnosile na nedostatak financijskih sredstava za vlastito samostalno financiranje projekata iz Strategije kao i sredstvima viših razina vlasti te nedovoljan (relativno mali) broj poziva ili javnih natječaja međunarodnih projektnih i razvojnih subjekata u BiH. Sve to upućuje na to da se u 2022. godini nastavi sa istim ili jačim intenzitetom pripreme i apliciranja projekata na svaku moguću priliku koja se ukaže.

1. UVOD

Cilj ovog izvještaja je da na jednostavan i jasan način predstavi rezultate implementacije Strategije razvoja općine Posušje tijekom 2021. godine. Njegova svrha je, također, da informira i pokrene sve bitne sudionike na dodatnu motivaciju i razmišljanje o doprinosu u svom radu kao i u donošenju odluka o strateškim prioritetima i operativnim ciljevima u narednim godinama. U tom smislu, ovaj dokument sadrži pouke i preporuke za budući rad i predlaže mjere za poboljšanje procesa i rezultata implementacije Strategije.

Strategija razvoja općine Posušje za razdoblje 2021 - 2027. godine (Strategija), nastala kao prilagođeni i revidirani tekst Strategije za razdoblje 2019-2023, je ključni strateško-planski dokument općine, koji treba poticati budući rast i razvoj zajednice. Strategija razvoja obuhvaća društvenu, ekonomsku i sferu zaštite životne sredine, poštujući prostorni plan općine. Strategija je izrađena kao okvir za definiranje zajedničkih ciljeva, poticanje lokalnih snaga, kao i odgovor na izazove budućeg razvoja općine i sveukupnog života u njoj. Strategija informira sveukupnu javnost i potencijalne ulagače o razvojnom putu općine i predstavlja temelj za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira

podlogu za praćenje napretka te potiče suradnju i dogovor u planiranju različitih razina vlasti i društveno-ekonomskih partnera. Kako je u međuvremenu usvojen Zakon o razvojnom planiranju FBiH i Uredba o strateškom planiranju koja predstavlja novu metodologiju planiranja i vremenskog usklađivanja strateških dokumenata sa EU ciklusom planiranja, pristupilo se prilagodbi i revidiranju Strategije za vremensko razdoblje 2021-2027.

Strategija je izrađena od strane radnih tijela koje je imenovao načelnik općine, uz puno sudjelovanje predstavnika javnog, privatnog i nevladinog sektora. Strategija razvoja općine Posušje za razdoblje 2021.-2027. godina prezentirana je putem procesa javnih konzultacija višim razinama vlasti i Partnerskoj grupi tijekom ožujka/travnja 2021. godine i usvojena je od strane Općinskog vijeća 10.06.2021. godine.

Nositelj izrade trogodišnjeg Plana implementacije (1+2) kao i izvještaja je Odsjek za razvoj u suradnji sa Jedinicom za lokalni ekonomski razvoj pri uredu Općinskog načelnika. Izvješće je pripremljeno u djelomičnoj (koliko je bilo potrebno) suradnji sa predstavnicima drugih općinskih službi.

Podaci o implementaciji se kontinuirano prikupljaju tijekom cjelokupnog razdoblja koji pokriva ovaj izvještaj i to korištenjem softverskog alata APIS za praćenje implementacije Strategije. Podaci se timski analiziraju, na temeljem čega se priprema kvalitativni osvrt na promatrano razdoblje implementacije, kao i pouke i preporuke za naredno razdoblje.

2. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI

Kako bi se izvješće moglo lakše pratiti, donosimo skraćeni izvadak iz Strategije razvoja koji se odnose na ključne elemente planiranja i pripadajuće strateške kao i operativne odnosno sektorske ciljeve.

2.1. Vizija

Temeljem provedene analize i evaluacije Općinski razvojni tim je zaključio kako je postojeća vizija razvoja Općine Posušje još uvijek relevantna te da su načela na kojima je utemeljena postojeća Vizija razvoja još uvijek aktualni. Stoga Vizija razvoja ostaje ista za sljedeće sedmogodišnje razdoblje i glasi:

**„OSTANIMO, SAČUVAJMO, RAZVIJMO, NAŠE POSUŠJE
OPĆINA MLADIH, OBRAZOVANIH I PODUZETNIH LJUDI KOJI KORIŠTENJEM
PRIRODNIH BOGATSTAVA DOBRO ŽIVE NA SVOJIM OGNJIŠTIMA ”**

2.2. Strateški ciljevi

Strateški ciljevi predstavljaju prvu transformaciju vizije razvoja. Temeljem srednjoročne evaluacije provedbe strategije, finalnog rezultata provedene revizije socio-ekonomske i SWOT analize, te definiranjem strateških pravaca zaključeno je da su strateški ciljevi za sljedeće sedmogodišnje razdoblje sljedeći:

- 1. Razvijeno poslovno okruženje i konkurentno lokalno gospodarstvo**
- 2. Razvijena društvena infrastruktura i sadržaji, socijalne i ostale javne usluge**

3. Izgrađena komunalna infrastruktura uz zaštićen okoliš

Strateški cilj 1: Razvijeno poslovno okruženje i konkurentno lokalno gospodarstvo

Ovaj strateški cilj se izravno oslanja na prva dva pravca razvoja i to „Korištenje prirodnih resursa za razvoj specifičnih grana gospodarstva“ i „Usmjeravanje i podrška razvoja proizvodnog gospodarstva s većom dodanom vrijednošću“. Ostvarenje ovog strateškog cilja manifestira se kroz povećanje zaposlenih i smanjenje nezaposlenih, povećanje visine poreznih prihoda, te povećanje broja registriranih obrta i osnovanih poduzeća.

Strateški cilj 2: Razvijena društvena infrastruktura i sadržaji, socijalne i ostale javne usluge

Ovaj se strateški cilj oslanja na pravac razvoja „Podizanje kvalitete javnih usluga, socijalne i zdravstvene zaštite razvoj komunalne infrastrukture i očuvanje okoliša kako bi se stvorili uvjeti za bolju kvalitetu života“ i „Ulaganje u razvoj ljudskih resursa“. Ostvarenje ovog strateškog cilja manifestira se kroz povećanje broja upisanih učenika u osnovnim školama, broj aktivnih članova kulturnih institucija i bolji pristup socijalnim uslugama za ranjive skupine stanovništva.

Strateški cilj 3: Izgrađena komunalna infrastruktura uz zaštićen okoliš

Ovaj strateški cilj se oslanja na pravac razvoja „Podizanje kvalitete javnih usluga, socijalne i zdravstvene zaštite razvoj komunalne infrastrukture i očuvanje okoliša kako bi se stvorili uvjeti za bolju kvalitetu života“, a ostvarenje ovog strateškog cilja manifestira se kroz generiranje prihoda Općine, pristup stanovništvu vodoopskrbi, smanjenje divljih deponija i smanjenje trenda iseljavanja stanovništva.

Tablica 1 - Indikatori (utjecaji) realizacije strateških ciljeva

STRATEŠKI CILJ 1	Indikator (utjecaji)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Razvijeno poslovno okruženje i konkurentno lokalno gospodarstvo	Broj zaposlenih /Broj nezaposlenih	3721/2296	4465/2562
	Visina poreznih prihoda	2.548.000	2.800.000
	Broj obrta/broj aktivnih poduzeća	412/285	453/299

STRATEŠKI CILJ 2	Indikator (utjecaji)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Razvijena društvena infrastruktura i sadržaji, socijalne i ostale javne usluge	Indeks razvijenosti općine	0,96	1,06
	Migracijski saldo općine	-16	0
	Ocjena zadovoljstva korisnika javnim uslugama općine	Anketa ne postoji	80%

STRATEŠKI CILJ 3 Izgrađena komunalna infrastruktura uz zaštićen okoliš	Indikator (utjecaji)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
	Postotak stanovništva koje ima riješeno pitanje vodoopskrbe	85%	95%
	Broj divljih deponija	15	12
	Broj stanovnika koji pokriva kapacitet kanalizacijske mreže	0	10.000

2. 4. Ključni planirani prioriteti i fokusi za promatrano godišnje razdoblje (2021. godina)

Prioriteti i mjere s indikatorima

Prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva i kao takvi imaju najveći utjecaj na razvoj, odnosno ostvarenje strateških indikatora. Definirani prioriteti su grupirani pod relevantnim strateškim ciljevima.

Tablica 2 - Prioriteti grupirani po strateškim ciljevima

Strateški cilj 1: Razvijeno poslovno okruženje i konkurentno lokalno gospodarstvo	<ul style="list-style-type: none"> •Prioritet 1.1: Prilagoditi općinu potrebama poduzetništva i organiziranoj poljoprivrednoj proizvodnji •Prioritet 1.2: Razviti prepoznatljiv turistički sadržaj
Strateški cilj 2: Razvijena društvena infrastruktura i sadržaji, socijalne i ostale javne usluge	<ul style="list-style-type: none"> •Prioritet 2.1: Unaprijediti kvalitetu obrazovanja, kulturnih i socijalnih sadržaja u općini Posušje •Prioritet 2.2: Podići razinu kvalitete prostornog uređenja općine i javnih sadržaja
Strateški cilj 3: Izgrađena komunalna infrastruktura uz zaštićen okoliš	<ul style="list-style-type: none"> •Prioritet 3.1: Poboljšati kvalitetu i dostupnost pitke vode i smanjiti negativan utjecaj od otpadnih voda i čvrstog otpada •Prioritet 3.2: Poboljšati kvalitetu mreže lokalnih putova i podići razinu zaštite od požara

a) Pregled prioriteta i pripadajućih mjera s indikatorima

Prioriteti za strateški cilj 1, uključujući pripadajuće mjere, prikazani su u tablici ispod. U sklopu svakog prioriteta definirani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima.

Tablica 3 - Prioriteti za strateški cilj 1 s pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 1 PRIORITETI	Indikator (krajnjeg) Rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027.)
--------------------------------	--------------------------------	---------------------------	---------------------------

Prioritet 1.1: Prilagoditi općinu potrebama poduzetništva i organiziranoj poljoprivrednoj proizvodnji	Broj novih start-up poduzeća	10	45
	Broj poduzeća iz prerađivačkog sektora	52	57
	Broj OPGova	632	700
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.1.1. Promocija ulaganja u općinu			
1.1.2. Razvoj poslovne infrastrukture			
1.1.3. Potpora poljoprivrednoj proizvodnji			
Prioritet 1.2: Razviti prepoznatljiv turistički sadržaj	Broj ostvarenih noćenja	300	360
	Broj prijavljenih turističkih projekata na javni poziv	5	10
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.2.1. Razvoj infrastrukture za aktivni turizam			
1.2.2. Promocija turističke ponude			

Prioriteti za strateški cilj 2 sa pripadajućim mjerama prikazani su u tablici ispod. U sklopu svakog prioriteta definirani su indikatori (krajnjeg) rezultata s početnim i ciljnim vrijednostima.

Tablica 4 - Prioriteti za strateški cilj 2 s pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 2	PRIORITETI	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027)
Prioritet 2.1. Unaprijediti kvalitetu obrazovanja, kulturnih i socijalnih sadržaja u općini Posušje		Prosječan uspjeh učenika	3,85	4,00
		Broj mladih u ukupnom broju korisnika kulturnih sadržaja	40%	55%
		Broj novih vrsta socijalnih usluga na teritorije općine	8	10

PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA

2.1.1 Razvoj obrazovanja

2.1.2 Razvoj kulture

2.1.3 Socijalna i zdravstvena zaštita

Prioritet 2.2. Podići razinu kvalitete prostornog uređenja općine i javnih sadržaja	Ocjena zadovoljstva korisnika javnim sadržajem općine	4,5	5
	Površina u m ² uređenog urbanog dijela općine	4000	10000

PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA

2.2.1 Prostorno planiranje i zemljišne knjige

2.2.2 Urbano uređenje općine

2.2.3 Podizanje kvalitete javnih usluga

Prioriteti za strateški cilj 3 s pripadajućim mjerama prikazani su u tablici ispod. U sklopu svakog prioriteta definirani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima.

Tablica 5 - Prioriteti za strateški cilj 3 sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 3	PRIORITETI	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027)
Prioritet 3.1. Poboljšati kvalitetu i dostupnost pitke vode i smanjiti negativan utjecaj od otpadnih voda i čvrstog otpada		Broj ugovora o isporuci vode	3600	4000
		Pokrenuta procedura JN za izgradnju pročistača otpadnih voda	0	1
		Količina recikliranog otpada	5%	25%

PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA

3.1.1 Razvoj vodovodnog sustava

3.1.2 Razvoj kanalizacijskog sustava

3.1.3 Upravljanje otpadom

Prioritet 3.2. Poboljšati kvalitetu mreže lokalnih putova i podići razinu zaštite od požara	Vrijeme potrebno za prelazak dionice Posušje-Split u minutama	75	60
	Vrijeme potrebno za putovanje iz ruralnih MZ do Centra Posušja u minutama	25	18
	Broj požara zaustavljenih u ranoj fazi izbijanja	80	100

PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA

3.2.1 Uređenje lokalnih prometnica

3.2.2 Protupožarna zaštita

2.5. Zbirni pregled prioriternih projekata i okvira za njihovo financiranje obuhvaćenih Planom implementacije 2021-2023. godinu

Za plansko razdoblje 2021-2023. godine ukupno je planirano 50 projekata. Promatrajući po razvojnim sektorima za razdoblje 2021-2023. godine, u sklopu ekonomskog sektora je ukupno planirano 18 projekata, u društvenom sektoru 18 projekata te u sektoru okoliša 14 projekata. Za realizaciju ovih projekata planirano je ukupno 2.703.210,00 KM, od toga iz vlastitih izvora 1.051.060,00 KM, iz eksternih 1.652.150,00 KM. U nastavku je grafički prikaz strukture planiranih projekata po broju projekata po sektorima, izvorima financiranja i financijskim parametrima po sektorima.

Što se tiče izvora eksternog financiranja, najznačajniji predviđeni izvori za razdoblje 2021-2023. godine su više razine vlasti i drugi međunarodni donatorsko razvojni subjekti koji projektno djeluju u BiH. Kako bi iskoristila prilike za privlačenje sredstava iz eksternih izvora općina je tijekom 2021. godine aplicirala na sve dostupne javne pozive i natječaje te se uključila u sve projekte kojima je imala mogućnost pristupa, kao što su razvojni projekti (treba uzeti u obzir da je zbog COVID-19 taj broj poziva bio znatno manji). U sljedećem razdoblju općina namjerava pripremiti najmanje deset projekata putem kojih će aplicirati na sve dostupne javne pozive domaćih institucionalnih i inozemnih projektnih subjekata u BiH. Također, u 2022. godini planiraju se objaviti programi prekogranične suradnje – IPA III. Također ćemo nastaviti realizirati promotivne aktivnosti u cilju privlačenja investitora u poslovnu zonu Vlaka budući da je zona Osrdak popunjena. Značajniji projekt u 2021. godini odnosio se na radove na novoj Osnovnoj školi fra Petar Bakula i kružnom toku kod iste te radovi na kanalizacijskoj mreži kao i vodovod Rakitno i Vir-Zagorje.

Planirano je da se najveći dio sredstava utroši u okviru ekološkog sektora, gdje su sadržani i najveći/kompleksni infrastrukturni vodoopskrbni i drugi projekti u ukupnom iznosu od 1.703.500,00 KM od čega iz općinskog proračuna 720.500,00 (42,30%), a iz eksternih izvora 983.000,00 KM (57,70%).

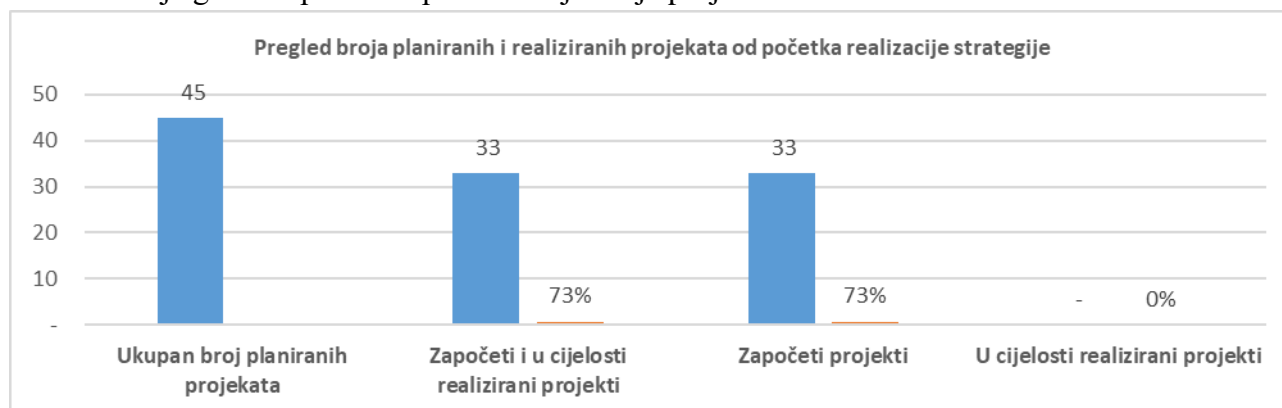
Naglasak je na prioritetima kao što je pročištač pitke vode za Posušje, zatim vodoopskrbni sustavi (magistralni vodovodi) Rakitno i Vir-Zagorje, kao i izgradnja dijela kanalizacijske mreže. Također prioritnim se drže svi ostali projekti i mjere koji imaju za cilj stvaranje preduvjeta za otvaranje novih radnih mjesta te projekti ruralnog razvoja koji za cilj imaju iskorištavanje prirodnih resursa za samoodrživo poduzetništvo u poljoprivrednim proizvodnjama na cijelom prostoru općine Posušje.

3. PREGLED IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE INTEGRIRANOG RAZVOJA

3.1. Sažet osvrt na prethodno razdoblje implementacije (od početka realizacije Strategije 2021-2027)

Od početka realizacije razvojne Strategije 2021-2027 nema u potpunosti završenih projekata iz Strategije razvoja. Vrijednost realiziranih projekata iznosi skoro 2 mil.KM. Pored projekata iz Strategije još je implementiran i 1 „novi“ projekta koji nije bio predviđen planom implementacije.

U nastavku je grafički prikaz implementacije broja projekata.

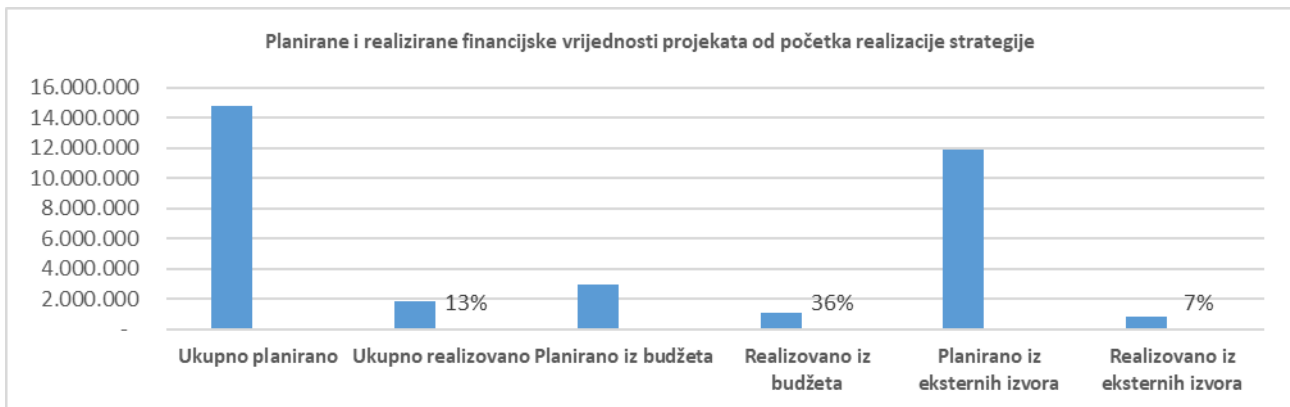

Ukupna vrijednost planiranih projekata je 14.750.000,00 KM, dok je vrijednost u potpunosti završenih projekata kao i projekata koji su još uvijek u procesu realizacije 1.852.440,00 KM, što je 12,56% realizacije planiranog.

U strukturi vrijednosti ukupnog broja planiranih projekata, za cijelo vrijeme trajanja strategije (7 godina), 2.910.750,00 (19,73%) je predviđeno iz općinskog proračuna dok je 3.000.000,00 KM (20,34) planirano iz sredstava EU, a 8.839.250,00 (59,93%) predviđeno iz vanjskih izvora.

Kada je riječ o strukturi realiziranih projekata, od ukupnog broja u potpunosti završenih projekata ili projekata koji su još uvijek u procesu realizacije, vrijednost od 1.040.440,00 KM (56,17%) je realizirana iz općinskog proračuna dok je 812.000,00 KM (43,83%) realizirano iz vanjskih izvora.

U nastavku je grafički prikaz financijske implementacije projekata.

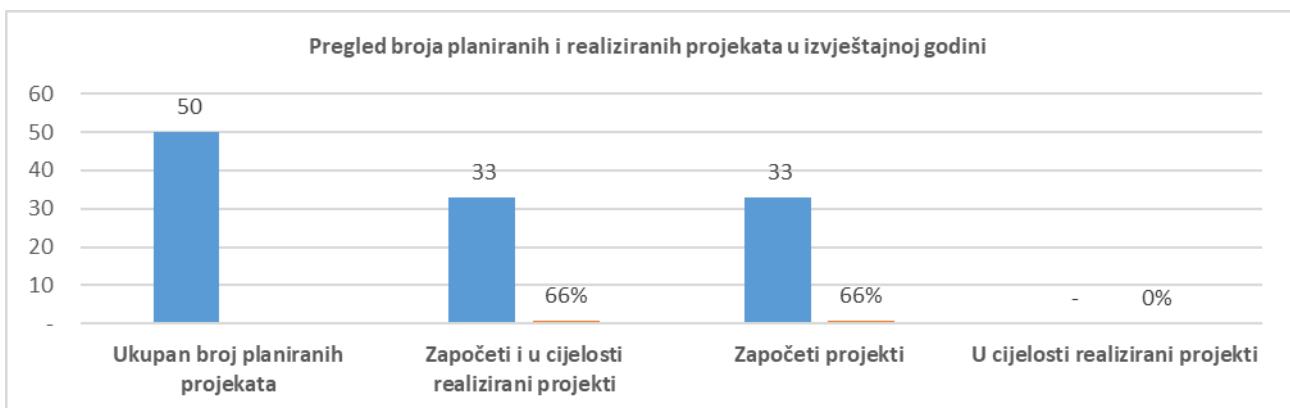

Promatrajući realizaciju ukupnog broja započetih i u potpunosti završenih projekata, od početka realizacije strategije, može se zaključiti da je postignuta dobra realizacija s obzirom na prvu godinu izvještavanja nove strateije. Mada na postotak realizacije ukupnog broja projekata utječu brojni faktori ipak se može zaključiti da je ključni ograničavajući faktor nedostatak financijskih sredstava u općinskom proračunu kao i nedovoljan broj izvora financiranja viših razina vlasti i ograničen broj poziva međunarodnih razvojnih i donatorskih faktora pogotovo kad je temeljna infrastruktura u pitanju.

3.2. Pregled implementacije Strategije u izvještajnoj 2021. godini

Planom implementacije za 2021. (konkretno na izvještajnu godinu) godinu je planirano 50 projekata.

U nastavku je grafički prikaz realizacije projekata.

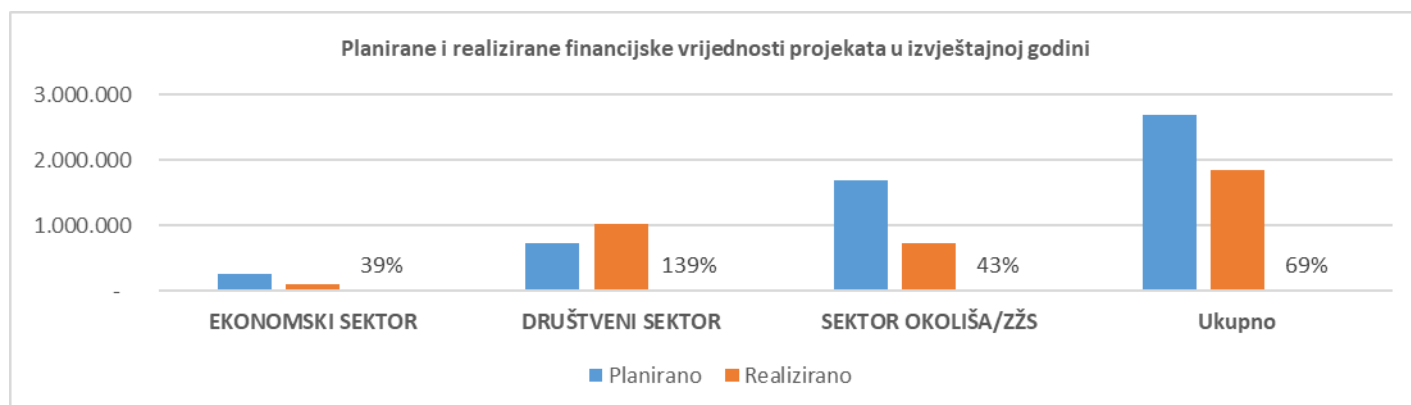
Tijekom 2019. godine se privremeno odustalo od realizacije 5 projekata (od donatora neprihvaćeni ili odbaćeni projekti) dok izmijenjenih projekata nema. Glavni razlozi za odustajanje od realizacije u 2019. godini od ovih projekata su „ne-prolazak“ projekata kod donatora ili sufinancijera. Ti projekti su redom:

- Rekonstrukcija zgrade za Dom kulture
- Uređenje i opremanje novih prostorija glazbene škole u Domu kulture
- Osnivanje KIS-a
- Opremanje studija i multimedijalne dvorane za klape i ostale KUD-ove
- Prenamjena zgrade JP EP HZHB u javnu svrhu

Riječ je o projektima koji su prijavljeni na IPA CBC prekogranične projekte koji nažalost nisu ostvarili dovoljan broj bodova za financiranje sredstvima Europske unije. Ni u 2020. godini nije ništa učinjeno po pitanju ovih projekata budući da nije bilo javnih poziva na koje bi se ovakvi projekti mogli prijaviti. No dobre vijesti stižu za 2022. godinu jer će se ponovno objaviti poziv u sklopu programa IPA III prekogranične suradnje.

Kada je riječ o financijskoj realizaciji, ukupna realizacija projekata je 66% u odnosu na plan. Pri tome u strukturi realiziranih projekata 56,17% se odnosi na financiranje iz općinskog proračuna dok je 43,83% iz eksternih izvora financiranja. Uspoređujući planiranu strukturu po izvorima financiranja gdje je u planu implementacije bilo predviđeno za 2021. godinu 38,88% iz općinskog proračuna, a 61,12% iz vanjskih izvora financiranja, može se zaključiti da ima određenih odstupanja od planiranog te isto tako da je postignut maksimum u realizaciji obzirom na raspoloživa sredstva i dostupne vanjske izvore sufinanciranja. Može se zaključiti da treba nastaviti istim trendom planiranja koji je dobrog balansa u ekonomskom i društvenom sektoru uz znatno odstupanje u sektoru okoliša (u kojem su vodoopskrbi –skupi projekti pa zbog toga je nužna posljedica odstupanje realizacije od planiranih projekcija implementacije.

U nastavku je grafički prikaz financijske realizacije po sektorima.

U tabelama u nastavku je dat detaljan prikaz ukupno realiziranih projekata u odnosu na planirano, ukupno i po sektorima:

Tablica 6. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u 2021. godini (sva tri sektora) uključujući projekte koji nisu bili u dokumentu Plan implementacije 2021-2023.

UKUPNO SVI SEKTORI				
PREGLED (cijeli i djelimično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz proračuna	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	50	2.703.210,00	1.051.060,00	1.652.150,00
% struktura financiranja od A			38,88%	61,12%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata	33	1.852.440,00	1.040.440,00	812.000,00
% u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata (od A)	66,00%	68,53%		
% struktura (od B)			56,17%	43,83%
C. Ukupan broj djelimično realiziranih projekata	33	1.852.440,00	1.040.440,00	812.000,00
% djelimično realiziranih projekata (od A)	66,00%	68,53%		
% struktura (od C)			56,17%	43,83%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	0	-	-	-
% djelimično realiziranih projekata (od A)	0,00%	0,00%		
% struktura (od D)			#DIV/0!	#DIV/0!

Tablica 7. Financijska projekcija planiranih i ostvarenih projekata raspoređenih po sektorima na temelju Plana implementacije.

2021	Oblast	Zbir financijskih vrednosti		Struktura financiranja	
		Planirano	Realizirano	Proračun (%)	Ostalo (%)
	Ekonomski razvoj	268.250,00	103.400,00	57,45%	42,55%
	Društveni razvoj	731.460,00	1.020.000,00	51,91%	48,09%
	Ekološki razvoj	1.703.500,00	729.040,00	61,94%	38,06%
	Ukupno	2.703.210,00	1.852.440,00	56,17%	43,83%
	% po planu implementacije		68,53%		

Sektor ekonomskog razvoja

U sektoru ekonomskog razvoja za 2021. godinu planirano je 18 projekata. Detaljne informacije su prikazane u tablicama u nastavku teksta.

Najznačajniji projekt u 2021. godini u području ekonomskog sektora je Dovođenje i stavljanje u funkciju Planinarskog doma u Masnoj Luci gdje je za ovaj projekt u 2021. godini izdvojeno 26.000,00 KM te projekt Uređivanje i obilježavanje planinarskih, pješačkih i biciklističkih staza u Posušju za koji je izdvojeno 52.000,00 KM. Sve ovo realizirano je uz pomoć donatora.

Tablica 8. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u ekonomskom sektoru u 2021. godini

PREGLED (cijeli i djelimično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz proračuna	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	18	268.250,00	88.000,00	180.250,00
% struktura financiranja od A			32,81%	67,19%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata	13	103.400,00	59.400,00	44.000,00
% u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata (od A)	72,22%	38,55%		
% struktura (od B)			57,45%	42,55%
C. Ukupan broj djelimično realiziranih projekata	13	103.400,00	59.400,00	44.000,00
% djelimično realiziranih projekata (od A)	72,22%	38,55%		
% struktura (od C)			57,45%	42,55%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	0	-	-	-
% djelimično realiziranih projekata (od A)	0,00%	0,00%		
% struktura (od D)			#DIV/0!	#DIV/0!

Društveni sektor

U društvenom sektoru za 2021. godinu planirano je 18 projekata. U ovom sektoru sredstva koja su namijenjena za realizaciju projekata su bila realizirana uglavnom iz vanjskih sredstava (Detaljne informacije su prikazane u tabeli u nastavku teksta).

Najznačajniji projekti u 2021. godini u području društvenog sektora su u domeni obrazovanja. Tu mislimo na projekt Doprinos nove Osnovne škole fra Petar Bakula Posušje i kružni tok kod škole gdje je u 2021. godini uz pomoć Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i Vlade FBiH izdvojeno 768.000,00 KM.

Tablica 9. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u društvenom sektoru 2021 . godini.

PREGLED (cijeli i djelimično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz proračuna	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	18	731.460,00	242.560,00	488.900,00
% struktura financiranja od A			33,16%	66,84%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata	11	1.020.000,00	529.500,00	490.500,00
% u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata (od A)	61,11%	139,45%		
% struktura (od B)			51,91%	48,09%
C. Ukupan broj djelimično realiziranih projekata	11	1.020.000,00	529.500,00	490.500,00
% djelimično realiziranih projekata (od A)	61,11%	139,45%		
% struktura (od C)			51,91%	48,09%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	0	-	-	-
% djelimično realiziranih projekata (od A)	0,00%	0,00%		
% struktura (od D)			#DIV/0!	#DIV/0!

Sektor zaštite okoliša/životne sredine

U sektoru okoliša/ zaštite životne sredine za 2021. godinu planirano je 14 projekata. Iz prethodnih godina je preneseno nekoliko projekata čija je realizacija nastavljena u prethodnoj godini. U ovom sektoru sredstva koja su namijenjena za realizaciju projekata su uglavnom planirana iz vanjskih izvora (Detaljne informacije su prikazane u tabelama u nastavku teksta).

Najznačajniji planirani projekti u 2021. godinu u oblasti okoliša/ zaštite životne sredine su u domeni vodoopskrbe stanovništva: Jedan od zasigurno najvećih projekata u vodoopskrbnom sustavu je pročištač pitke vode koji je sastavni dio planiranih projekata. Za realizaciju ovog projekta potrebno je 4.264.000,00 KM, a većina izdataka je planirana iz vanjskih izvora financiranja. Također treba spomenuti Izgradnju vodoopskrbnog sustava Rakitno. Riječ je o 15 km magistralne vodovodne mreže (vodoopskrbni prsten oko rakitskog polja) i oko 2520 priključaka. Realizirani dijelovi sustava do sada su uglavnom financirani iz vanjskih izvora. U 2021. godini za vodovod Rakitno realizirano je 240.000,00 KM od čega 170.000,00 KM iz proračuna, a 70.000,00 KM iz vanjskih izvora. Također, za vodovod Vir-Zagorje realizirano je 218.910,00 KM od čega 148.910,00 iz proračuna, a 70.000,00 iz vanjskih izvora.

Tablica 10. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u sektoru okoliša/ zaštite životne sredine u 2021. godini

PREGLED (cijeli i djelimično realizirani projekti)	Broj projekata	Ukupno	Iz proračuna	Iz eksternih izvora
PLANIRANO				
A. Ukupan broj planiranih projekata	14	1.703.500,00	720.500,00	983.000,00
% struktura financiranja od A			42,30%	57,70%
U REALIZACIJI				
B. Ukupan broj u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata	9	729.040,00	451.540,00	277.500,00
% u cijelosti ili djelimično realiziranih projekata (od A)	64,29%	42,80%		
% struktura (od B)			61,94%	38,06%
C. Ukupan broj djelimično realiziranih projekata	9	729.040,00	451.540,00	277.500,00
% djelimično realiziranih projekata (od A)	64,29%	42,80%		
% struktura (od C)			61,94%	38,06%
D. Ukupan broj u cijelosti završenih projekata	0	-	-	-
% djelimično realiziranih projekata (od A)	0,00%	0,00%		
% struktura (od D)			#DIV/0!	#DIV/0!

3.3 Ključni rezultati i ostvareni napredak

Na temelju svih prikupljenih i obrađenih podataka o implementaciji projekata u izvještajnom razdoblju može se zaključiti da su godišnji rezultati vidljivi prije svega kroz ulaganja u infrastrukturu i stvaranje boljeg poslovnog okruženja i kvalitativnog progressa u sektoru objekata infrastrukture u školstvu. Od ukupno 3 strateška cilja napredak je postignut kod njih svih ciljeva ili 35,55 %. Generalno možemo zaključiti da je to vrlo dobar rezultat.

Ekonomski razvoj

Strateški cilj 1. Razvijeno poslovno okruženje i konkurentno lokalno gospodarstvo

Općina je kao i ranijih godina pa tako i 2021. oslobodila sve plaćanja općinske pristojbe za registraciju obrta, provela je drugi po redu Javni poziv za poticajne mjere poduzetništvu te pozitivno ocjenjena na prvoj nadzornoj posjeti za BFC nakon što je recertifikacijom dobila ponovno certifikat 2020. godine.

Strateški cilj 2. Razvijena društvena infrastruktura i sadržaji, socijalne i ostale javne usluge

Kod ovog strateškog cilja bilježi se povećan financijski iznos kod društvene infrastrukture jer se uvelike radi na završetku nove OŠ fra Petra Bakule. Pored ulaganja sredstava u novu OŠ u 2021. godini završen je i kružni tok kod iste.

Strateški cilj 3: Izgrađena komunalna infrastruktura uz zaštićen okoliš

U 2021. godini radilo se na novoj dionici kanalizacije na području Zagrebačke ulice kako bi se riješio problem s odvodnjom na području Karamatića i Zlopaša. Također, nastavilo se s širenjem vodovodne mreže Rakitno te Vir i Zagorje.

3.4. Vertikalna i horizontalna usklađenost i razina integriranosti

U skladu sa planiranim razvojnim prioritetima koji su vertikalno usklađeni sa strateškim i planskim dokumentima viših razina vlasti, općina je u izvještajnom razdoblju realizirala nove obuke za CNC operatere u Tehnološkom parku Posušje.

U pogledu horizontalne usklađenosti značajno je naglasiti projekt izgradnja nove OŠ gdje Općina Posušje svake godine nastoji putem projektnih poziva osigurati sredstva za nastavak izgradnje.

3.5 Institucionalni kapaciteti gradske uprave i suradnje sa bitnim sudionicima

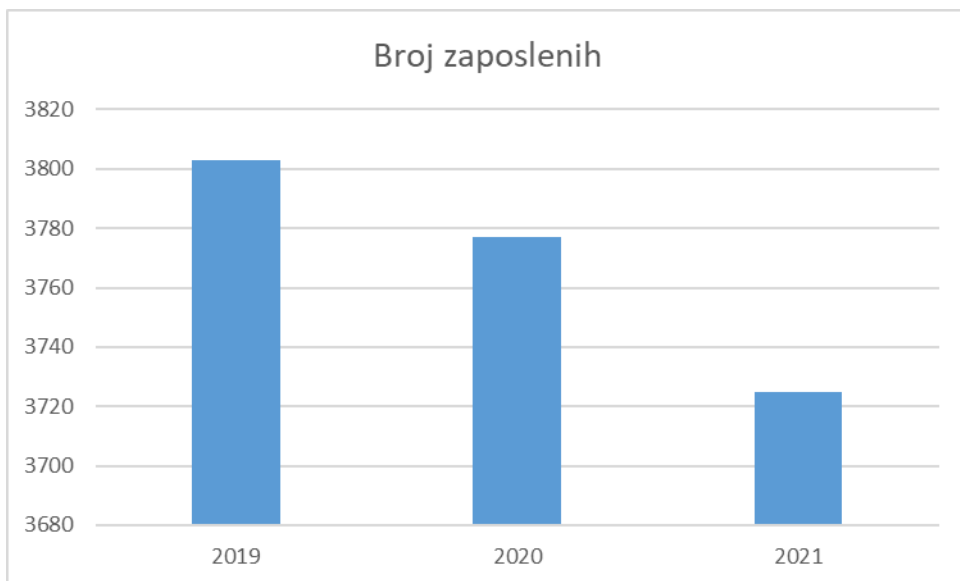
Poslove projektnih aktivnosti provodi Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) u suradnji i partnerstvu sa Odsjekom za razvoj u Službi za gospodarstvo općine Posušje.

Uspostavom općinske JURA-e su se stvorile temeljne pretpostavke za proaktivan i uspješan projektni pristup Općine prema višim razinama vlasti i donatorskim adresama. JURA i Odsjek za razvoj pružaju sve usluge pomoći u pisanju projekata za eksterne subjekte (Institucije i NVO) pored svojih internih-općinskih projektnih aktivnosti i drugih razvojnih aktivnosti u partnerstvu sa npr. UNDP BiH, GIZ, REDAH, HERAG itd.

U pogledu implementacijskih kapaciteta ostalih sudionika (NVO, poslovnog sektora i drugih aktera koji sudjeluju ili indirektno doprinose implementaciji Strategije) stanje se može opisati kao dobro. U 2019. godini krenulo je se s revidiranjem Strategije Općine Posušje, a u njeno revidiranje uključeni su svi važni sudionici među kojima je i NVO i poslovni sektor. U pogledu razvoja kapaciteta vanjskih sudionika (NVO i ostale institucije) neophodno je podržati rad aktivnijih NVO koji bi mogli izrasti u ozbiljnije partnere općini za implementaciju projekata iz Strategije razvoja. Razlog nedovoljno razvijenog NVO u Posušju glede aplikacijskih kapaciteta je što nema fondova u BiH (također ni fondova EU za BIH) i donatorskih izvora financiranja i nepostojanje mehanizama predfinanciranja i vlastitog financijskog sudjelovanja (min 15% od vrijednosti bilo kojeg projekta) u slučaju da aplicirani projekt bude prihvaćen za financiranje.

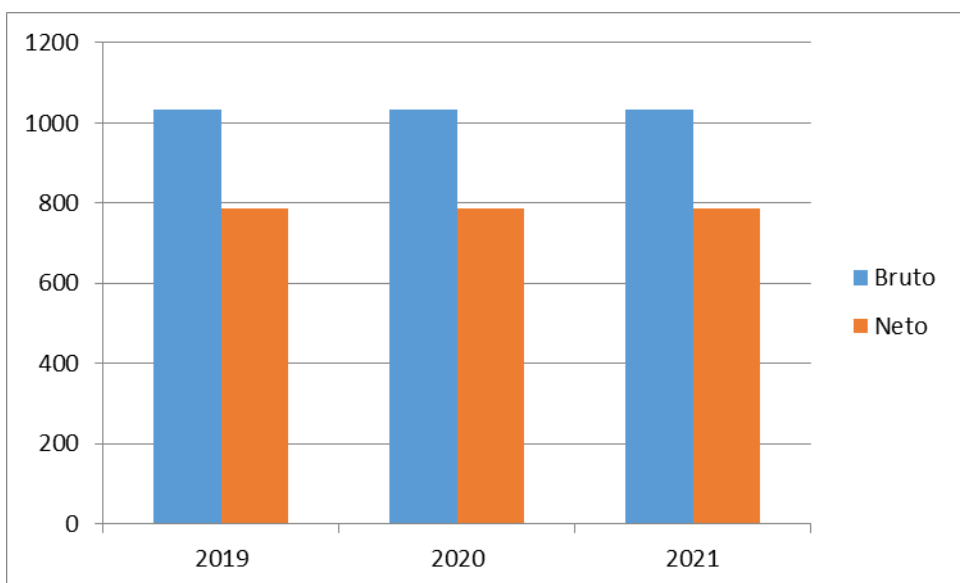
3. KLJUČNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

Na području općine, živi 20477 stanovnika, od čega je 3800 zaposlenih (d.o.o. + obrti), dok je na evidenciji 2417 nezaposlenih. Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika je 4444 €. Prosječna neto plaća je 778 KM. Uspoređujući općinu pogledu vitalnih makro indikatora sa prosjekom u BiH može se zaključiti da makroekonomski pokazatelji blago padaju. To se najbolje može potkrijepiti činjenicom u području zaposlenosti u zadnje tri godine. Glede općeg kretanja zaposlenosti iz sljedećeg grafikona je vidljivo da se u posljednje 3 godine događa negativan pomak i smanjenje broja zaposlenih za 33 osobe.

Također jedan od ključnih makropokazatelja je i kretanje plaća u zadnje tri godine. Pokazatelji su sljedeći:

Plaća u KM	2019. god.	2020 god.	2021. god.
Bruto	1033	1033	1033
Neto	788	788	788

Bruto i neto plaća imaju trend stagnacije već nekoliko godina unazad, ali prema podacima koje imamo došlo je do malog poboljšanja. Je li ovaj trend posljedica ekonomske krize u gospodarstvu ili je u pitanju strukturalna slabost našeg gospodarstva trebalo bi napraviti zasebnu ekspertnu analizu. Zabrinjavajući je trend odlaska u inimizemstvo dijela radne snage koja je imala posao u Posuškom gospodarstvu zbog “niske” plaće. Jedna od mjera koje bi se u budućnosti trebale implementirati je i ohrabivanje poslodavaca da povećaju plaće svojim zaposlenicima koliko je to više moguće uz

ohrabrivanje da se tehnološki osuvremenjuju i inovativno revitaliziraju kako bi povećali svoju konkurentnost na tržištu i na taj način dođu u poziciju da mogu povećavati plaće u gospodarstvu.

U nastavku je dat tabelaran prikaz makropokazatelja za polaznu i izvještajnu godinu (ili zadnju godinu za koju su podaci dostupni). Popunjene su kolone za koje se moglo doći do podataka:

R.B+ A4:1 27.	OSNOVNI INDIKATORI RAZVOJA	indikator	Polazno stanje			2021		
			2018			Ukupno	Muški	Ženski
			Ukupno	Muški	Ženski			
	INDEKS RAZVIJENOSTI OPĆINE	Index						
	Stanovništvo	broj	20.477	10.287	10.190	20.477	10287	10190
1	Zaposlenih stanovnika	broj	3.446	2.000	1.446	3.725	2.111	1.614
		%	100%	58,03	41,97	100%	56,671	43,329
2	Nezaposlenih stanovnika	broj	2.289	948	1.341	2.417	1.121	1.296
		%	100%	41,41	58,59	100%	46,38	53,62
3	Ukupni prihodi po glavi stanovnika	iznos	93.099.299			93.099.299		
		po glavi	4.444			4.444		
4	Investicije na teritoriji JLS (u stalna sredstva)	iznos	1.472.000			1.900.000		
4,1	Od toga, u nova stalna sredstva (ako su podaci dostupni)	iznos						
5	Broj preduzeća/1000 stanovnika	omjer	32			32		
6	Prosječna neto plaća u KM	iznos	778			797		
7	Broj učenika osnovnih i srednjih škola na hiljadu stanovnika	broj	130			130		
8	Socijalni transferi po glavi stanovnika	po glavi	10,00			10,00		
9	Broj ljekara/1000 stanovnika	omjer	0,8			1		
10	Iznos realiziranih sredstava za prioritete iz razvojne strategije	iznos	1.200.000			1000000		
	DOPUNSKI INDIKATORI RAZVOJA							
1	Udio realiziranih kapitalnih investicija u proračunu JLS	omjer	19,00			22,00		
2	Poljoprivrednih gazdinstava/1000 stanovnika	omjer	41			42		
3	Broj korisnika socijalne pomoći/1000 stanovnika	omjer	35			35		
4	Zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo	omjer	85%	51%	49%	85%	51%	49%
5	Broj aktivnih članova u institucijama kulture (SKUD i biblioteka)	broj	530	221	289	530	221	289
6	Broj aktivnih članova u sportskim institucijama	broj	770	490	280	770	490	280
7	Pokrivenost domaćinstava sa pristupom kontrolisanom vodi za piće	procenat	90%			90%		
8	Pokrivenost domaćinstava odvozom krutog otpada	procenat	100%			100%		
9	Broj naseljenih mjesta bez asfaltirane putne komunikacije	broj	0%			0		
10	Broj domaćinstava bez pristupa električnoj energiji	broj	0			0		
11	Prosječna izmjerena vrijednost CO ₂ ug/m ³	tona	0			0		

4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Realizacija strategije u 2021. godini je dobra, što pokazuje 66% ostvarenja broja projekata, a uzimajući u obzir kako je se i u 2021. nastavio trend smanjenog broja javnih poziva zbog preusmjeravanja sredstava za posljedice od COVID-19..

Planom implementacije za 2021. godinu predviđeno je provođenje 50 projekta ukupne vrijednosti 2.703.210,00 KM. U 2021. godini započeta je implementacija 33 projekata koji su projekti višegodišnjeg karaktera realizacije, dok su neki projekti iz 2020. godine nastavljeni u ovoj izvještajnoj 2021.godini. Postotak realizacije projekata u izvještajnoj godini je dobar (66%), unatoč otežavajućoj okolnosti zbog nedostatka vlastitih finansijskih sredstava u okviru općinskog proračuna i pandemije korona virusa. To je zaista dobar uspjeh zato što vrijednost donatorskih sredstava iznosi 811.924,45 KM ili 43,83 % od ukupnog iznosa realiziranih projekata. Ukupna vrijednost u cijelosti ili djelomično implementiranih projekata je 1.852.440,00 KM, što je čak 68,53% realizacije u odnosu na projektirani finansijski okvir, a 56,17% od ovog iznosa realizirano je kroz proračun Općine, a ostalo iz vanjskih izvora. Važno je naglasiti kako ovo izvješće ne obuhvaća projekte koje Općina Posušje realizira svake godine uz pomoć županijskih ministarstava te uz pomoć sredstava federalnih ministarstava, Fonda za zaštitu okoliša i drugih. Kad bi ovo izvješće sadržalo i ta sredstva onda bi iznosi bili znatno veći.

U domeni zapažanja o ostvarenom kvalitetu sustavnog upravljanja razvojem bitno je naglasiti:

- plan implementacije za razdoblje 2021-2023 godinu je uglavnom pripremljen u skladu sa „kalendarom“ redovnih aktivnosti Odsjeka za razvoj i Jedinice za upravljanje razvojem pri uredu Općinskog načelnika (JURA).
- godišnji planovi rada službi/odjeljenja su pripremljeni u skladu sa kalendarom JURA definiranim poslovima te uz naglasak na projektni pristup. Izvještaji o realizaciji planova službi/odjeljenja su redovno razmatrani i korišteni za pripremu korektivnih mjera (te eventualnu izmjenu /dopunu Plana implementacije Strategije razvoja) ;
- U pogledu izgradnje institucionalnih mehanizama suradnje sa privatnim sektorom postignut je značajan napredak (Formirano je Lokalno ekonomsko vijeće-LEV i Savjet za zapošljavanje). Lokalno ekonomsko vijeće provodi se redovno, a najmanje 4 puta godišnje. Na Lokalnom ekonomskom vijeću članovi iz Jedinice za lokalni ekonomski razvoj iznose sve bitne informacije koje se tiču privatnog sektora. Zbog pandemije korona virusa Lokalno ekonomsko vijeće u 2021. godini održavalo se putem e-maila kako bi se izbjeglo širenje zaraze.

U narednom planskom razdoblju posebnu pažnju je potrebno posvetiti:

- Dodatnom osnaživanju projektnih aplikacijskih i implementacijskih kapaciteta općine i NVO sektora kako bi se povećao broj aplikacija prema svim potencijalnim donatorskim adresama;
- Dodatno povećati obim promocijskih aktivnosti za privlačenje domaćih i inozemnih investicija;
- Intenzivirati i razviti jaču suradnju sa ekonomskom dijasporom u cilju povećanja investicija u gospodarstvo i u cilju proširenja poslovne suradnje postojećeg gospodarskog sektora sa inozemnim gospodarskim subjektima na koji naša dijaspora može imati pozitivan povezujući utjecaj.

Izvješće pripremio:

Dario Ćorić, Stručni suradnik za razvojno planiranje

NAČELNIK OPĆINE
Ante Begić